

קרוב ה' לכל קראיו. וטוב לו לאדם שכן קרוב מאח רחוק, שהינו עמוד האמצעי, שהוא בן יה, שהתעלה למעלה שהוא לבניה, שעולם זה הוא עולמו של יובל, שהוא חמשים אותיות היחוד. שבעולם הזה יכול אדם להיות לו פדיון בצדיק ו' שנים שכולל שלש ראשונות, ושלש אחרונות של התפלה. ו' קטנה הוא שש שנים יעבד.

אבר בעולם הפא, שהוא עולמו של יובל, ששם חמשים אותיות של קריאת שמע, אין שליח צבור מוציא אותו ידי חובתו, משום שאין לו פדיון על ידי אחרים, ומשום כך שמע, בכל לשון שאפה שומע. ומשום כך רומז, אם אין אני לי מי לי. מ"י - ודאי עולמו של יובל.

מיד ששמעו דברים הללו ראשי הישיבות שהיו יורדים עם המגורה הקדושה, פתחו ואמרו, רועה הנאמן, פי השכינה העליונה והתחתונה, שבשתייהן הקדוש ברוך הוא דבר עמך פה אל פה בקריאת שמע, שנאמר בו (תהלים קמט) רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם. שהרי ודאי י' ראש החרב שסוכבת את השפה שלך. ו' לשון החרב שלך. ה' ה' שתי פיפיות, בשתי שפתותיך. והרי ודאי שם רבונך מדבר בפיו. יו"ד ה"א וא"ו ה"א הוא במחשבתך שמוציא את החמשים הללו מפיו.

בדאי משום הדברים הללו אליהו התעכב למעלה, שהוא תפוס, שלא יורד אליך, שהרי בכמה עשר הנה יורד אליך, והוא תפוס למעלה, שלא יורד אליך. משום שהעני שלך הוא גאלה לישראל, ומשום כך אמר משיח, עד שיבא עני, וזהו שכתוב (ישעיה

קרוב יי' לכל קוראיו. (תהלים קמה) וטב ליה לבר נש, (משלי כז) שכן קרוב מאח רחוק, דהיינו עמודא דאמצעייתא, דאיהו בן יה, דאסתלק לעילא דאיהו בינה, דעולם דא, עולמו של יובל, דאיהו חמשים אתון דיהודא. דבעלמא דין, יכיל בר נש, למהוי ליה פדיון בצדיק, ו' שנין דכליל תלת קדמאין, ותלת בתראין דצלותא. ו' זעירא, אינון (נ"א איהו) שית שנין יעבוד.

אבר בעלמא דאתי, דאיהו עולמו של יובל, דתמן נ' אתון דקריאת שמע, לית שליח צבור אפיק ליה מחובה. בגין דלית ליה פדיון על ידי אחרים. ובגין דא שמע, בכל לשון שאפה שומע. ובגין דא קא רמיז, אם אין אני לי מי לי. מ"י: ודאי עולמו של יובל. מיד דשמעו מלין אלין, מארי מתיבתאן דהוו נחתי עם בוצינא קדישא, פתחו ואמרו, רעיא מהימנא, פי שכנינא עלאה ותתאה, דבתרווייהו קדשא בריך הוא פה אל פה מליל עמך בקריאת שמע, דאתמר ביה, (תהלים קמט) רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם. דהא ודאי, י', רישא דחרבא, דאסחר שפה דילך. ו', לישנא דחרבא דילך. ה', ה', תרין פיפיות, בתרין שפון דילך. והא ודאי, שמא דמרך, ממלל בפומך. יו"ד ה"א וא"ו ה"א, איהו במחשבתך דאפיק אלין חמשים מפומך.

בדאי, בגין מלין אלין, אליהו אתעכב לעילא, דתפיס איהו. דלא נחית לגבך, דהא בכמה עתרא הוה נחית לגבך. ואיהו תפיס לעילא, דלא נחית לגבך. בגין דעניותא דילך, איהו פרוקא לישראל. ובגין דא משיח אמר, עד דיייתי עני, והאי איהו דכתיב, (ישעיה נג) ובחברתו נרפא לנו.

(ג) ובחברתו נרפא לנו.

אָמַר לוֹן, אִי הָכִי, נֶעֱבַד לִי הַתְּרָה, וְיִהְיֶה נְחִית לְגַבְאֵי, דְּחָשִׁיב הוּא גַבְאֵי, מְכַל מְמוֹנָא דְעֻלְמָא. וְהָא אָנָּא מְחִיל וְשָׂרִי לִי, וּמְתִיר לִי אֻמְמָא. וְאַתּוֹן אוּף הָכִי שָׂרוּ לִי, וְאִי צְרִיךְ הַתְּרָה יִתִיר, נִשְׁתַּדֵּל בְּהַתְּרִיתָהּ, דִּיִּהּ נְחִית גַבְאֵי.

אָמַר לוֹ הַמְּנֹרָה הַקְּדוּשָׁה, שְׁבוּעַת ה', הִיא שְׂכִינָה, בֵּית יְחִידָה. וְלֹא לְחֲנֻם תִּקְנֹנוּ שְׁלֹשֶׁת בְּנֵי אָדָם לְפָטֵר אוֹתוֹ, אֲלֵא ש' שֶׁל שְׂבֵת, שְׁלֹשֶׁת עַנְפֵי הָאֲבוֹת, בֵּית יְחִידָה, שְׁבוּעָה שֶׁהִשְׁתַּתְּפָה (ב"ב פסא ודאי) בְּהֵם.

בְּוֹדְאֵי שְׁבוּעָה לֹא חָלָה אֲלֵא עַל דְּבַר שֵׁישׁ בּוּ מַמְשׁ. גִּדְר חַל אֲפֵלוּ עַל דְּבַר שְׂאִין בּוּ מַמְשׁ, וְהָרִי פְרֻשָׁה בְּמִשְׁנָה. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא יוֹתֵר אֲמָרוּ, נְדָרִים עַל גַּבֵי שְׁבוּעוֹת עוֹלָם, וְכָל הַנִּשְׁבָּע כְּאֵלוּ נִשְׁבָּע בְּמִלְךְ עֲצָמוּ, וְכָל הַנּוֹדֵר כְּאֵלוּ נּוֹדֵר בְּחַיֵי הַמֶּלֶךְ.

אָמַר לָהֶם רוּעָה הַנְּאֻמָּן, רְאֵשִׁי יְשִׁיבוֹת, יִדְעִיתִי בְכֶם שְׂאֵתֶם יוֹדְעִים, אֲבָל אוֹתוֹ שֶׁמְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית יְחַדֵּשׁ לְכֶם חֲדוּשִׁים, שֶׁהָרִי וְדָאֵי קִהְלַת אָמַר, (קהלת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. אֲבָל לְמַעְלָה מִן הַשָּׁמֶשׁ יֵשׁ לוֹ. וּבִסְתְרֵי תוֹרָה אֲנִי רוּעָה לוֹמֵר, (תהלים סד) שָׁמֶשׁ וּמַגֵּן ה' אֱלֹהִים צְבָאוֹת, בְּעוֹלָם שְׁלוֹ, וְלֹא בְּעוֹלָם שֶׁל הַדְּיוּט. אִף עַל גַּב שְׁזָה לְעַמַּת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים, מִתּוֹךְ הַחֲשֻׁכָה יוֹצֵא הָאוֹר.

וּבְוֹדְאֵי בְּעוֹלָם הַבָּא, בִּינָה הִיא לְמַעְלָה מִהַשָּׁמֶשׁ, שֶׁהוּא עֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי. מִשָּׁם עוֹלָם נְדָרִים עַל גַּבֵי שְׁבוּעָה וְחָלִים עַל דְּבַר שְׂאִין בּוּ מַמְשׁ, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁבוּעָה הוּא הָעוֹלָם הַזֶּה, שְׂאִין לוֹ קִיוּם אֲלֵא עַל יְסוּד. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (משלי י) וְצַדִּיק יוֹסֵד עוֹלָם.

אָמַר לוֹן, אִי הָכִי, נֶעֱבַד לִי הַתְּרָה, וְיִהְיֶה נְחִית לְגַבְאֵי, דְּחָשִׁיב הוּא גַבְאֵי, מְכַל מְמוֹנָא דְעֻלְמָא. וְהָא אָנָּא מְחִיל וְשָׂרִי לִי, וּמְתִיר לִי אֻמְמָא. וְאַתּוֹן אוּף הָכִי שָׂרוּ לִי, וְאִי צְרִיךְ הַתְּרָה יִתִיר, נִשְׁתַּדֵּל בְּהַתְּרִיתָהּ, דִּיִּהּ נְחִית גַבְאֵי.

אָמַר לִי בּוּצִינָא קְדִישָׁא, שְׁבוּעַת יי', אִיִּהִי שְׂכִינְתָא, בֵּית יְחִידָה. וְלֹא לְמַגְנָא תִּקְנֹנוּ תְּלַת בְּנֵי נְשָׂא, לְמַפְטֵר לִי. אֲלֵא, ש' דְּשֵׁבֶת, תְּלַת עַנְפֵי אֲבָהוֹן, בֵּית יְחִידָה. שְׁבוּעָה. דִּיאֲשְׁתַּתְּפַת (ס"א ב"ב פורקיא ודאי) בְּהוּ.

בְּוֹדְאֵי, שְׁבוּעָה לֹא חָלָה אֲלֵא עַל דְּבַר שֵׁישׁ בּוּ מַמְשׁ. גִּדְר חַל, אֲפֵילוּ עַל דְּבַר שְׂאִין בּוּ מַמְשׁ. וְהָא אוּקְמוּהָ בְּמַתְנִיתִין. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא יִתִיר אֲמָרוּ, נְדָרִים עַל גַּבֵי שְׁבוּעוֹת עוֹלָם, וְכָל הַנִּשְׁבָּע כְּאֵלוּ נִשְׁבָּע בְּמִלְךְ עֲצָמוּ. וְכָל הַנּוֹדֵר, כְּאֵילוּ נּוֹדֵר בְּחַיֵי הַמֶּלֶךְ.

אָמַר לוֹן רַעְיָא מְהִימָנָא, מְאָרִי דְּמַתִּיבְתָאן, יִדְעֵנָא בְּכוּ, דְּאַתּוֹן יִדְעִין, אֲבָל הֵהוּא דְּמַחְדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תְּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, יְחַדֵּשׁ לוֹן חֲדוּשִׁין, דְּהָא וְדָאֵי אָמַר קִהְלַת, (קהלת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, אֲבָל לְמַעְלָה מִן הַשָּׁמֶשׁ, יֵשׁ לוֹ. וּבִסְתְרֵי תוֹרָה אָנָּא בְּעִינָא לְמִימֵר, (תהלים פד) שָׁמֶשׁ וּמַגֵּן יי' אֱלֹהִים צְבָאוֹת, בְּעֻלְמָא דִּילֵיהּ, וְלֹא בְּעֻלְמָא דְּהַדְּיוּט, אִף עַל גַּב דְּזֶה לְעוֹמַת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים, מִגּוֹ חֲשׁוּכָא, נְפִיק נְהוּרָא.

וּבְוֹדְאֵי עֻלְמָא דְּאַתִּי, בִּינָה, אִיִּהִי לְמַעְלָה מִהַשָּׁמֶשׁ, דְּאִיִּהוּ עֲמוּדָא דְּאֲמֻצָּעִיתָא. נְדָרִים מִתְּמָן, עַל גַּבֵי שְׁבוּעָה עוֹלָם, וְחָלִין עַל דְּבַר שְׂאִין בּוּ מַמְשׁ, בְּגִין דְּשְׁבוּעָה אִיִּהוּ עֻלְמָא דִּין, דְּלִית לֵיהּ קִיוּמָא,

אֲלֵא עַל יְסוּד, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (משלי י) וְצַדִּיק יוֹסֵד עוֹלָם. (דף קט"ז ע"א).